

3 A kultúra aspektusai

1., A kultúra néhány kulcsfontosságú jellemzője:

sz _____ f _____ t _____

k _____

é _____, i _____,

v _____ - és k _____ m _____ & a _____

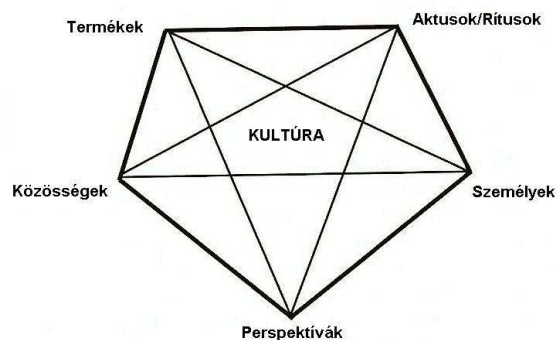
e _____,

amelyek m _____

és m _____ .

2., Mit látunk a kultúrából?

- Tárgyak, termékek
- Művészeti formák
- Népszerű kultúra
- Nyelvhasználat
- Társas viselkedés
- A viselkedés interpretációja

Moran, P. (2001:24)

Termékek:

Aktusok/rítusok:

Közösségek:

Személyek:

Perspektívák:

Mémek (Dawkins, 1976)

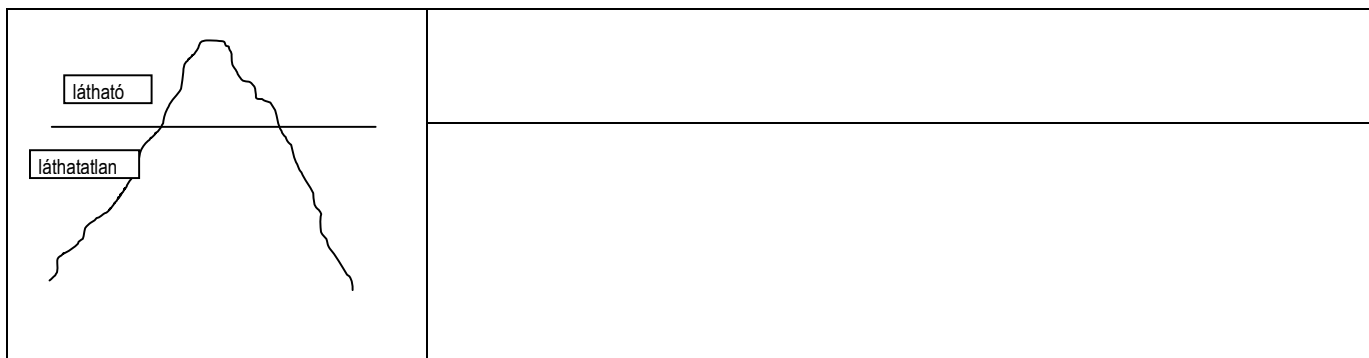
- Kulturális fogalmak, attitűdök, hitek, gyakorlatok elemei
- Az utánpótlás egysége, kulturális örökség
- Használat közben sokszorozódik
- Hasznos vagy káros
- A kultúra fejlődése

3., A kultúra megjelenési formái:

3.1 A kultúra lehet látható vagy láthatatlan.

Válasszon 6-8 fogalmat az alábbi listából és döntse el, látható vagy láthatatlan kultúrát testesítenek meg. Tegye őket a jéghegy ábra megfelelő része mellé.

állatokkal való kapcsolat; alá- és fölérendeltségi viszonyok; a bűn meghatározása; építészet; az érzelmek kezelésének mintái; udvarlási rituálék; az igazságosság fogalma; a munkára való ösztönzés; élelem; vezetői szerepek; munkatempó; a tisztaság fogalma; döntéshozási szokások; attitűdök a rászorulóknak irányában; a problémamegoldás gyakorlata; szemkontaktus; a múlt és jövő fogalma; társadalmi szerepek: kor, nem, osztály, foglalkozás, rokoni kötelékek szerint; beszélgetési szokások; a barátság fogalma; tánc; időbeosztás; preferencia a versenyszellem vagy együttműködés irányában; testbeszéd; a fiatalság fogalma; a logika fogalma; arckifejezések; a tér be- és elrendezése;

Írjon ide olyan fogalmakat a listából, melyekről az imént nem tudott dönten:

A kultúrának sok arca van. Van, ami látható, van, ami nem.

A szimbólumok, termékek, rituálék láthatóak, de nem biztos, hogy a mögöttes jelentésüket megértjük. Az értékeket implicit módon tanuljuk, biztos pontokat adnak az életünkben, bár gyakran nem is tudatosulnak. Mindez (akár veszélyes) félreértésekhez is vezethet.

Feladat: Soroljon fel olyan cselekvéseket, melyek a helyzettől függően különböző formát ölthetnek, és melyek egy kívülálló számára nem biztos, hogy egyértelműek.

3.2., A kultúra láthatósága és láthatatlansága – Mit láthat a kívülálló? (explicit és implicit vonások)

Hogyan jellemezhetőek a következő kulturális elemek? Explicit vagy implicit vonásokkal rendelkeznek?

Tárgyak és termékek	szimbólumok	„hősök”
Normák és értékek	rituálék	

3.3., Feladat: Írjon le egy magyar és egy új-zélandi kulturális terméket vagy „hőst” és magyarázza meg a hátterét.

3.4., Feladat: Írjon le egy rituálét mely nagyon különbözik az ön kultúrájában és egy másikban, amit ismer. Magyarázza meg a hátterét is.

4., A kultúra elemzése és értelmezése

Formai elemzés

Funkció elemzés

Feladat: Válasszon egy jelenséget a 3.3 vagy 3.4 gyakorlatból, és adjon róla formai és funkcionális elemzést.

4.1., Helyesek vagy helytelenek a következők?

- Vizsgán csalni
- Protekción keresni álláskeresésénél
- Másképp iskoláztatni a lányokat és fiúkat
- Önvédelmi fegyvert tartani
- A környezetvédelmet prioritásként kezelni

5., A kultúra szintjei

Csapat (pl. sport, *szakmai, iskolai*, egy adott célra létrejött, állandó, munka)

Szervezet (pl. *iskolai*, munkahelyi, *szakmai*, társadalmi)

Közösség (pl. önkéntes, véletlenszerű, *regionális, nyelvi, etnikai, vallási*, érdeklődési körön alapuló, gazdasági)

Véletlenszerű (pl. nemek, korcsoportok, *nyelvi, etnikai, regionális, országhoz kötődő, nemzeti* és *vallási* csoportok, társadalmi osztályok, rétegek, fizikai tulajdonságok)

Nemzet (pl. *ország*, nemzet, *etnikum*)

Kérdés: Hogyan tehetők fontossági sorrendbe a kultúra szintjei? Találjon példát olyan helyzetekre, melyekben egyik vagy másik szint fontosabb, mint egy másik.

6., Az egyén és a kultúra

Az önhivatkozás kritériuma:

Etnocentrizmus:

Kulturális relativizmus/ Etnorelativizmus:

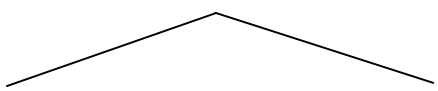
Felelet: Soroljon fel néhány olyan jelenséget a saját kulturájából, melyekre büszke, és néhányat, amelyekre nem. Tegye ugyanezt egy másik kultúrával kapcsolatban is. Mások is hasonlóképp vélekednek a kiválasztott jelenségekről?

6.1 Rómában tégy úgy, mint a rómaiak. → Rómában ne tégy olyat, amit a rómaiak sem tennének. (Polyák, 2004)

Tudna említeni egy esetet, melyet átélt, látott, vagy amelyről olvasott ahol

- könnyű volt egy más kultúra elvárásaihoz/szokásaihoz alkalmazkodni?
- nehéz vagy akár lehetetlen volt egy más kultúra elvárásaihoz/szokásaihoz alkalmazkodni?
- nem volt szükséges egy más kultúra elvárásaihoz/szokásaihoz alkalmazkodni (annak ellenére, hogy interkulturális helyzetről volt szó)?
- nem volt szükséges egy más kultúra elvárásaihoz/szokásaihoz alkalmazkodni (annak ellenére, hogy interkulturális helyzetről volt szó), de arra vigyázni kellett, hogy a saját szokásaival ne bántsa meg a többieket?
- nehéz vagy lehetetlen volt lemondani valamilyen saját szokásáról egy idegen kultúrában?

6.2., Kulturális incidens (Kulturális incidens, kulturális koccanás, kulturális konfliktus, ≠ kulturális sokk)

kulturális incidens 		kulturális sokk
<ul style="list-style-type: none"> • eseti jellegű, • furcsa, akár komikus helyzet, • kisebb félreértést okoz • megoldás: a helyzet tisztázása 	<ul style="list-style-type: none"> • eseti jellegű • kellemetlen helyzet • komoly félreértést, stresszt vagy szorongást is okozhat • megoldás: a helyzet tisztázása, a célkultúra jobb megismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • tartósabb állapot • nyomasztó helyzet • komoly fizikai tüneteket is okozhat • megoldás: a célkultúra jobb megismerése és elfogadása

(Holló 2008)

6.2.1., Hogyan kezeljük a kulturális incidenseket?

Archer (1986):

1. Határozzuk meg, mi volt pontosan a konfliktust teremtő helyzet.
  2. Soroljuk fel részletesen, mit tett és mondott a másik fél.
  3. Írjuk le részletesen a helyzetet.
  4. Soroljuk fel részletesen, mit tettünk és mondtunk mi magunk.
  5. Soroljuk fel a helyzethez kapcsolódó érzelmeinket.
  6. Írjuk le, milyen viselkedési formákat vártunk volna mi a saját kultúránkban hasonló helyzetben.
  7. Soroljuk fel, milyen értékek vagy értékítéletek alapján támasztjuk partnerünkkel szemben az előző pontban leírt elvárásainkat.
- + 1 Soroljuk fel, hogy milyen értékek vagy értékítéletek alapján fogalmazza meg elvárásait a másik kultúra az adott helyzetben. (Holló, 2008)

Egy másik modell a kulturális incidensek megértésére/kezelésére:

Bennett et al. (1977): **eLeMÉR**

- e**lőszőr **L**eírjuk: „Mit látok/tapasztalok?”
Megmagyarázzuk: „Mit gondolok arról, amit látok, mi a jelenség oka?”
Értékeljük: „Hogyan érzek a látottakkal kapcsolatban?”

Hivatkozások:

- Archer, C. M. (1986). Culture Bump and Beyond. In: Valdes, J. M.(Ed.). *Culture Bound*. (170–178). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bennett, J., Bennett, M. J. & Stillings, K. (1977). *Intercultural Communication Workshop Facilitator's Manual*. Portland: Portland State University. www.intercultural.org/pdf/die.pdf
- Dawkins, R. (1976). *The Selfish Gene*. Oxford: Oxford University Press.
- Holló D. (2008). *Értsünk szót*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Moran, P. (2001) *Teaching Culture. Perspectives in Practice*. Boston: Heinle & Heinle.
- Polyák, I. (2004). *Cross-Cultural Communication*. Budapest: Perefekt

Kötelező olvasmány:

- Holló D. (2008). *Értsünk szót*. Budapest: Akadémiai Kiadó. – 2. Hogyan látjuk a kultúrát? – A kultúra megjelenési formái.